

انتشارات مشاوران آموزش
ناشر تخصصی دروس عمومی
ناشر تخصصی علوم انسانی

مقدمه

تقدیم به ساحت مقدس امام زمان (عج)

اثر حاضر، حاصل تلاش شبانه‌روزی در جهت انتقال مفاهیم آیات، احادیث و اشعار کتاب‌های دین و زندگی دهم، یازدهم و دوازدهم است که از اهمیت بالایی در کنکور سراسری برخوردار است. به طوری که در کنکور سال ۹۸، به‌طور میانگین، ۱۲ سؤال از آیات، ۲ سؤال از احادیث و ۱ سؤال از اشعار بوده است و این یعنی ۶۰٪ کنکور!!!

در ادامه به امکانات شگفت‌انگیزی که این کتاب در اختیار شما قرار می‌دهد، اشاره می‌شود:

۱- جایگاه‌یابی در یشمای کلی درس / ۲- اندیشه کلیدی / ۳- آیه‌خوانی، حدیث‌خوانی، روایت‌خوانی و شعرخوانی به همراه پیام‌های اصلی، ترکیبی و ارتباطی / ۴- تست / ۵- بخش تثبیت شامل سؤالات دوگزینه‌ای، صحیح و غلط و جای خالی / ۶- پرسش‌های چهارگزینه‌ای در پایان هر درس

* در پایان، از همیاری‌های مدیریت محترم انتشارات مشاوران آموزش، جناب استاد وحید تمنا و راهنمای‌های دلسوزانه استاد بزرگوار، آقای سعید شبرقه کمال تشکر را دارم و از زحمات خانم‌ها زینب فرجیان، مهناز حامدی، زهرا موسوی نیا و آقای حسین پیرزاده در راستای به سرانجام رسیدن این کتاب سپاسگزارم.

* همچنین از الطاف اساتید بزرگواری چون استاد مرتضی محسنی کبیر، استاد ابوالفضل احدزاده، استاد جعفر رنجبرزاده، استاد محمدرضا فرهنگیان و استاد هادی ناصری قدردانی می‌کنم.

* همیاری‌های دوستانی چون محمد کرانی و امیرحسین همتی نیز در به سرانجام رساندن تألیف این کتاب اثرگذار بود.

مؤلف: محمد رضایی بقا

همکار مؤلف: محمد آقاصالح

فهرت

دهم

بخش اول: تفکر و اندیشه

درس اول: هدف زندگی	۶
درس دوم: پر پرواز	۲۳
درس سوم: خود حقیقی	۴۷
درس چهارم: پنجره‌ای به روشنایی	۵۲
درس پنجم: آینده روشن	۶۷
درس ششم: منزلگاه بعد	۸۸
درس هفتم: واقعه بزرگ	۱۰۳
درس هشتم: فرجام کار	۱۱۶

بخش دوم: قدم در راه

درس نهم: اهنگ سفر	۱۳۳
درس دهم: اعتماد بر او	۱۵۵
درس یازدهم: دوستی با خدا	۱۶۹
درس دوازدهم: یاری از نماز و روزه	۱۸۸
درس سیزدهم: فضیلت آراستگی	۲۰۳
درس چهاردهم: زیبایی پوشیدگی	۲۱۶

یازدهم

بخش اول: تفکر و اندیشه

درس اول: هدایت الهی	۲۲۴
درس دوم: تداوم هدایت	۲۴۵
درس سوم: آخرین پیامبر	۲۵۸
درس چهارم: معجزه جاویدان	۲۶۸
درس پنجم: مسئولیت‌های پیامبر	۲۸۵
درس ششم: پیشوای آسوه	۳۰۱
درس هفتم: امامت، تداوم رسالت	۳۲۳
درس هشتم: جان و جاننشین پیامبر	۳۴۶

درس نهم: وضعیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مسلمانان پس از رحلت رسول خدا (ص)	۳۷۰
درس دهم: احیای ارزش‌های راستین	۳۷۹
درس یازدهم: جهاد در راستای ولایت ظاهری	۳۸۸
درس دوازدهم: عصر غیبت امام زمان (عج)	۳۹۸
درس سیزدهم: در انتظار ظهور	۴۰۸
درس چهاردهم: مرجعیت و ولایت فقیه	۴۳۵
درس پانزدهم: رهبری و مردم	۴۴۵
بخش دوم: در مسیر	
درس شانزدهم: عزت نفس	۴۵۷
درس هفدهم: زمینه‌های پیوند	۴۷۵
درس هجدهم: پیوند مقدس	۴۸۱

دوازدهم

بخش اول: تفکر و اندیشه

درس اول: هستی‌بخش	۴۹۰
درس دوم: یگانه‌بی‌همتا	۵۱۲
درس سوم: توحید و سبک زندگی	۵۲۸
درس چهارم: فقط برای تو	۵۴۴
درس پنجم: قدرت پرواز	۵۶۸
درس ششم: سنت‌های خداوند در زندگی	۵۸۸

بخش دوم: در مسیر

درس هفتم: در گرو کار خویش	۶۱۰
درس هشتم: بازگشت	۶۲۷
درس نهم: احکام الهی در زندگی امروز	۶۴۶
درس دهم: پایه‌های استوار	۶۶۰
درس یازدهم: عصر شکوفایی	۶۸۰
درس دوازدهم: نگاهی به تمدن جدید	۶۹۷
درس سیزدهم: مسئولیت بزرگ ما	۷۰۰

۱۷۶

با ستیامه کلیدی

جایگاه‌یابی در شمای کلی درس

- ۱) اهمیت تفکر { حدیث «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ»
مقدمه اول
- در پیدایش جهان نیازمندی جهان به خدا
- ۲) شعر: «ذات نیافته از هستی، بخش / بخش چون تواند که بود هستی بخش / خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب‌دهی»
مقدمه دوم
- ۳) آیه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ ...»
در بقا
- ۴) آیه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ...»
۵) شعر «ما چو ناییم و نوا در ما ز توست ...»
- ۶) حدیث «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»
آگاهی سرچشمه بندگی
- ۷) آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
۸) بیت «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید»
نور هستی
- ۹) بیت «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم ...»
۱۰) حدیث «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَ رَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ»
ناتوانی در شناخت ذات و چیستی خداوند
- ۱۱) حدیث «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»
۱۲) آیه «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَ هُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ»
چگونه می‌توان خدا را دید
- ۱۳) شعر «به نام خداوند جان و خرد ...»
۱۴) شعر «دوست نزدیک‌تر از من به من است ...»

هستی‌بخش

اندیشه کلیدی ۱

اهمیت تفکر در هستی و قدرت خدا

حدیث‌خوانی ۱، پیامبر اکرم ﷺ:

قُدْرَتِهِ	وَ فِي	فِي اللَّهِ	التَّفَكُّرِ	إِدْمَانُ	العِبَادَةِ	أَفْضَلُ	ترجمه الفاظ
قدرت او	و در	در خدا	تفکر	مداومت	عبادت	برترین	برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.
							ترجمه روان

پیام‌ها اصلی

- * تفکر در صفات و قدرت خداوند صحیح است؛ اما تفکر در چیستی و ذات او خیر.
- * انسان قادر به درک هستی و قدرت خداوند است، نه چیستی او.
- * اندیشیدن موجب شکوفایی استعداد، امید به آینده و طراوت بخشیدن به زندگی است.
- * تفکر نوعی عبادت است و تفکر دربارهٔ هستی خدا برترین نوع عبادت است.

پیام‌ها ترکیبی

- * عبادت کردن مربوط به توحید عملی می‌باشد. (درس ۳ دوازدهم)
- * این حدیث ما را به یکی از معیارهای تمدن اسلامی، یعنی عقل‌گرایی و علم‌آموزی دعوت می‌کند. (درس ۱۰ دوازدهم)
- * به یکی از معجزه‌های محتوایی قرآن کریم، یعنی تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت و دعوت به علم‌آموزی و تفکر اشاره دارد. (درس ۴ یازدهم)

پیام‌ها ارتباطی

- * با حدیث «تَفَكَّرُوا فِي كَلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» (دعوت به تفکر) مرتبط است. (همین درس)
- * با آیهٔ «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ...» (برتری عقل‌گرایان بر دیگر انسان‌ها) مرتبط است. (درس ۱۰ دوازدهم)
- * با آیهٔ «أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ...» (دعوت به تفکر در آیات قرآن) مرتبط است. (درس ۳ یازدهم)
- * با حدیث «طلب علم بر هر مرد و زن مسلمان واجب است» و حدیث «کسی که دوست دارد نگاهش به چهرهٔ کسانی افتد که از آتش دوزخ در امان‌اند، به جویندگان علم بنگرد.» مرتبط است. (درس ۱۰ دوازدهم)

فکرشناسی

به کدام علت پیامبر اکرم ﷺ فقط به «... التَّفَكُّرُ فِي اللَّهِ وَ فِي قَدَرَتِهِ» دستور داده‌اند؟

(ریاضی ۰۹۵ با تغییر)

- ۱) لازمهٔ شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است و ما هرگز به هستی و چیستی خدا دسترسی پیدا نمی‌کنیم.
  - ۲) تفکر در ذات خداوند موجب محدود شدن هستی خداوند می‌شود و ما فقط توان فهم چیستی خدا را داریم.
  - ۳) ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم.
  - ۴) هستی و چیستی در ذهن ما نمی‌گنجد و ما فقط می‌توانیم در قدرت خداوند اندیشه کنیم.
- پاسخ:** ما هستی، قدرت و صفات خداوند را می‌توانیم بشناسیم؛ ولی چیستی او را نمی‌توان شناخت. گزینهٔ ۳ صحیح است.

تفصیلات

دوگزینه‌ای:

- ۱) کدام یک از عبارات زیر صحیح است؟
- برترین عبادت، تفکر در قدرت و صفات خداست.
  - پیوسته به فکر قدرت و صفات خداوند بودن، عبادت است.

صحیح و غلط:

۲) حدیث «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» از انسان دعوت می‌کند تا در هستی، قدرت و چیستی خداوند تفکر کند.

جای خالی:

۳) حدیث «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ ...» به معیار ..... از معیارهای تمدن اسلامی اشاره دارد.

پاسخ انتهای درسنامه

اندیشه کلیدی ۲

عدم توانایی هستی‌بخشی به دیگر پدیده‌ها توسط موجود نیازمند

شعرخوانی ۲: عبدالرحمن جامی:

ذات نایافته از هستی، بخش چون تواند که بود هستی‌بخش^۱
خشک ابری که بود ز آب تهی ناید از وی صفت آب‌دهی

پیام‌ها اصلی

- * موجودی که وجودش از خودش نباشد، نمی‌تواند به موجودات دیگر هستی دهد.
- * هر مخلوقی برای موجود شدن نیازمند خالق است که خودش مخلوق نباشد.
- * مقدمه دوم استدلال نیازمندی پدیده‌های جهان به خداوند در پیدایش برداشت می‌شود.

پیام‌ها ترکیبی

- * هستی‌بخش بودن خداوند به خالقیت او اشاره دارد و عقیده بر این صفت، یعنی معتقد بودن به توحید در خالقیت. (درس ۲ دوازدهم)
- * اعتقاد به توحید در خالقیت، یعنی اولین قدم (نیت) در مسیر توحید عملی (درس ۳ دوازدهم)

پیام‌ها ارتباطی

- * با آیه «بَا أَيِّهَا النَّاسُ أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ ...» ارتباط مفهومی دارد. (همین درس)
- * با آیه «قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ حَلَقَهُ» ارتباط محتوایی دارد. (درس ۱ یازدهم)
- * با آیه «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ» ارتباط دارد. (درس ۲ دوازدهم)

نقد و نسیب

بیت زیر با کدام عبارت در رابطه با موجودات جهان ارتباط مفهومی دارد؟

«ذات نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش»

۱) موجودات برای بقا نیز همانند پیدایش نیازمند خداوند هستند.

۲) انسان هر قدر به معرفت عمیق تری نسبت به خدا برسد، نیازمندی خود را بیشتر درک می کند.

۳) خداوند هستی بخش مطلق است و همه موجودات، هستی خود را از او می گیرند.

۴) انسان ها و همه پدیده های جهان در هستی خود نیازمند خالق هستند که خودش برای موجود شدن نیازمند دیگری نباشد.

پاسخ: همه گزینه ها مفهومی درست دارند؛ اما هم مفهوم با بیت مذکور نیستند. گزینه ۴ صحیح است.

نقد و نسیب ۲

دو گزینه ای:

۱) کدام یک از گزینه های زیر هم مفهوم با بیت «ذات نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش» است؟

مقدمه اول از استدلال نیازمندی جهان به خدا در پیدایش

مقدمه دوم از استدلال نیازمندی جهان به خدا در پیدایش

صحیح و غلط:

۲) شرط قدم نهادن در مسیر عبودیت خدا، اعتقاد به مفهوم بیت «ذات نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش» و تصدیق خالقیت خدا است.

جای خالی:

۳) بیت «خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب دهی» در تأیید مفهوم ..... است.

پاسخ انتهایی. درسنامه

اندیشه کلیدی ۳

نیاز همه انسان ها در وجود و بقای خود به خدا

آیه خوانی ۳، آیه ۱۵، سوره فاطر:

یا أَيُّهَا النَّاسُ	أَنْتُمْ	الْفُقَرَاءُ	إِلَى	اللَّهِ	ترجمه الفاظ
ای مردم	شما	نیازمندان	به سوی	خدا	
وَ اللَّهُ	هُوَ	الْعَنِيُّ	الْحَمِيدُ		ترجمه روان
و خدا	او (قطعاً)	بی نیاز	ستوده	ای مردم شما به خداوند نیازمند هستید و خداست که تنها بی نیاز ستوده است.	

پیام ها اصلی

* نیاز و فقر ذاتی انسان ها به خداوند در پیدایش و بقا و بی نیازی ذاتی خداوند.

* نیازمندی همه پدیده ها به خداوند در تمام زمان ها

* تنها خداوند است که برای موجود شدن نیازمند دیگری نیست.
* خداوند به خاطر این که در عین بی‌نیازی، بسیار بخشنده است، پس قابل ستودن است.

پیام‌ها ترکیبی

* غنی و بی‌نیاز بودن خداوند در ذات خود (توحید ذاتی) برداشت می‌شود. (درس ۲ دوازدهم)

پیام‌ها ارتباطی

* با بیت «ذات نایافته از هستی، بخش / ...» ارتباط مفهومی دارد که به نیاز موجودات در هستی به خداوند اشاره دارد.
* آیه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ...» در تأیید نیازمندی موجودات به خداوند، یعنی در تأیید «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» آمده است.

نکته ۳

دوگزینه‌ای:

- ۱) کدام یک از ابیات زیر مؤید آیه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» است؟
- ما که باشیم ای تو ما را جان جان / تا که ما باشیم با تو در میان
- ذات نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی‌بخش

صحیح و غلط:

۲) دلیل این که خداوند لایق پرستش است، بی‌نیازی او از دیگر پدیده‌هاست.

جای خالی:

۳) آیه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ ...» به ترتیب رابطه ..... و ..... بین خدا و انسان را بیان می‌کند.

پاسخ انتهای درسنامه

اندیشه کلیدی ۴

نیازمندی همه موجودات به خداوند در بقا

آیه‌خوانی ۴، آیه ۲۹، سوره الرحمن:

يَسْأَلُهُ	مَنْ	فِي	السَّمَاوَاتِ	وَالْأَرْضِ	ترجمهٔ الفاظ:
طلب می‌کنند	هر آنچه	در	آسمان‌ها	و زمین	
كُلِّ	يَوْمٍ	هُوَ	فِي	شَأْنِ	ترجمهٔ روان:
همه، هر	روز	او	در	کار	
هر آنچه در آسمان‌ها و زمین است، همواره از او درخواست می‌کنند، او همواره دست‌اندرکار امری است.					

پیام‌ها اصلی

* همه پدیده‌های جهان هر لحظه نیازمند خدا هستند.
* موجودات هر لحظه به درگاه خداوند عرض نیاز می‌کنند.
* خداوند دائماً به موجودات جهان، هستی می‌بخشد.
* نیازمندی موجودات به خداوند تنها در پیدایش نیست؛ بلکه در بقا هم نیازمند اوست.

پیام‌ها ترکیبی

* مفهوم این آیه به توحید در ربوبیت اشاره دارد که خداوند موجودات را هر زمان، به طور پیوسته هستی می‌بخشد و پرورش می‌دهد. (درس ۲ دوازدهم)

پیام‌ها ارتباطی

* با آیه «قُلْ أَعْمَرَ اللَّهُ أَبْعَى رَبًّا وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ» ارتباط مفهومی دارد که این آیه عرض نیاز به درگاه غیر از خدا را نفی می‌کند و به توحید در ربوبیت اشاره دارد. (درس ۲ دوازدهم)

* به توحید در ربوبیت اشاره دارد و آیه «قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ» هم مفهوم با این آیه است. (درس ۲ دوازدهم)

* با شعر «ما چو نایبم و نوا در ما ز توست / ...» از جهت وابستگی لحظه به لحظه به خدا تناسب مفهومی دارد. (همین درس)

نشدنی

این که «انسان همیشه نیازمند خداوند است» از دقت در کدام آیه مستفاد می‌شود؟

۱) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» ۲) «كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
 ۳) «اللَّهُ هُوَ الْعَظِيمُ» ۴) «لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»

پاسخ: این گزینه بیان‌کننده این موضوع است که خداوند دائماً در حال کاری (هستی‌بخشی) است که این مفهوم معلول نیاز همیشگی انسان به خداوند است. گزینه ۲ صحیح است.

نشدنی

دوگزینه‌ای:

۱) این که خداوند دائماً به موجودات هستی می‌بخشد، از کدام گزینه استنباط می‌شود؟
 «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» «كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
صحیح و غلط:
 ۲) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» به نیازمندی موجودات در پیدایش اشاره دارد.
جای خالی:
 ۳) کلمه «يَسْأَلُهُ» و عبارت «هُوَ فِي شَأْنٍ» به ترتیب به ویژگی‌های ..... و ..... انسان و خداوند اشاره دارد.

پاسخ ابتدای درسنامه

اندیشه کلیدی ۵

نیازمندی مداوم موجودات به خداوند و هستی‌بخشی مداوم او

شعرخوانی ۵: مثنوی معنوی باندکی تلخیص:

ما چو نایبم و نوا در ما ز توست
 ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست
 ما که باشیم ای تو ما را جان جان
 تا که ما باشیم با تو در میان
 ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما
 تو وجود مطلق، فانی نما
 ما همه شیران ولی شیر عَلم
 حمله‌مان از باد باشد دم به دم

پیام‌ها اصلی

- * انسان دائماً نیازمند خداست و اوست که به آن‌ها هستی می‌بخشد.
- * ویژگی موجودات جهان عدم و نیستی بوده که خداوند با هستی‌بخشی خود آن‌ها را موجود کرده است.
- * هستی و ویژگی‌های موجودات همه متکی به خداوند است و خداوند بخواهد می‌تواند آن‌ها را نابود کند.

پیام‌ها ترکیبی

- * بیت ۴ بیانگر توحید در ربوبیت است. (درس ۲ دوازدهم)

پیام‌ها ارتباطی

- * بیت ۱ و ۳ این شعر با آیه «یا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ...» و آیه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» ارتباط مفهومی دارند و هر کدام از آن‌ها به نیازمندی موجودات و بی‌نیازی خدا اشاره دارد.

نقد و پرسش

بیت «ما چو نایبم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست»، با کدام یک از آیات زیر ارتباط مفهومی دارد؟

۱) «لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»

۲) «وَ اللَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَمِيدُ»

۳) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»

۴) «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ»

پاسخ: این بیت به نیازمندی دائمی و آن به آن موجودات و بی‌نیازی خداوند اشاره دارد. گزینه ۳ صحیح است.

نقد و پرسش

دو گزینه‌ای:

۱) کدام بیت به نیازمندی انسان به خدا اشاره دارد؟

ما چو نایبم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست

ما که باشیم ای تو ما را جان جان / تا که ما باشیم با تو در میان

صحیح و غلط:

۲) بیت «ما همه شیران ولی شیر علم / حمله‌مان از باد باشد دم به دم» به نیازمندی انسان به خدا در کارها اشاره دارد.

جای خالی:

۳) بیت «ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما / تو وجود مطلق، فانی‌ما» به ترتیب به ویژگی ..... انسان و ..... خداوند اشاره دارد.

پاسخ انتهایی در ستاره

حدیث خوانی ۶: دعای پیامبر ﷺ:

اللَّهُمَّ	لا تكلني	إلى نفسي	طرفة عين	أبدًا
پروردگارا	وا مگذار	به	برهم زدن	چشم
خدايا مرا چشم برهم زدن	به خودم	وا مگذار.	هیچ وقت	

پیام‌ها اصلی

* بیان نهایت نیازمندی به خداوند در بقا
 * از آنجا که شخص پیامبر که معرفتش به خداوند بیشتر است، این حدیث را بیان می‌کند نتیجه می‌گیریم با افزایش ایمان و معرفت به خداوند، درک نیازمندی مستمر به خدا نیز بیشتر می‌شود.
 * درخواست از خداوند برای رفع نیاز مستمر برداشت می‌شود.

پیام‌ها ترکیبی

* با حدیث امام صادق (ع) «خداوند به داود (ع) فرمود هر بنده‌ای از بندگانم به جای پناه بردن به دیگری با نیت خالص به من پناه آورد از کارش چاره‌جویی می‌کنم گرچه همهٔ آسمان‌ها و زمین بر علیه او برخیزند» در پناه بردن به ذات مطلق خداوند ارتباط مفهومی دارد که از شرایط توکل حقیقی است.
 * مفهوم دیگر آن این است: که کمک کن ایام زندگانیم را به بیهودگی نگذرانم که هم مفهوم با یکی از نیازهای برتر انسان، یعنی شناخت هدف زندگی است.

پیام‌ها ارتباطی

* با آیه «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ» و آیه «قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ» که هر دو به موضوع دعوت به توکل و سپردن امور به خداوند اشاره می‌کنند، ارتباط مفهومی دارد.
 * با دعای امام سجاد (ع) که می‌فرماید: «خدايا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای» که عرض نیاز به پیشگاهی الهی جهت شناخت هدف زندگی است، ارتباط مفهومی دارد.

تفصیلات

دوگزینه‌ای:

- ۱) حدیث شریف «اللَّهُمَّ لا تكلني إلى نفسي ...» با کدام گزینه ارتباط مفهومی دارد؟
 «قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ»
 «ما رأيتُ شيئاً إلاّ و رأيتُ الله قبلة و بعده و معه»

صحیح و غلط:

- ۲) واژه «طرفة» در حدیث «... إلى نفسي طرفة عين أبدًا» به معنی طرف و جانب است.
 جای خالی:
 ۳) رسول خدا (ص) از خداوند می‌خواهد تا حتی برای یک لحظه هم ..... خود را از او نگیرد.

پاسخ انتخابی، درسنامه

آیه خوانی ۷، آیه ۳۵، سوره نور:

ترجمه الفاظ	اللهُ	نورُ	السَّمَاوَاتِ	وَ الْأَرْضِ
	خدا	نور	آسمان‌ها	و زمین
ترجمه روان	خداوند نور آسمان‌ها و زمین است.			

پیام‌ها اصلی

- * خداوند نور هستی و عامل پیدایش و آشکاری پدیده‌های جهان است.
- * آسمان‌ها و زمین و همه پدیده‌های موجود در آن‌ها، تجلی‌گر صفات و قدرت خداوند هستند.
- * تشبیه صفت هستی‌بخشی خداوند به تجلی‌بخش بودن نور.
- * معتقد بودن به این آیه، یعنی قدم نهادن در توحید عملی.

پیام‌ها ارتباطی

- * با حدیث «ما رَأَيْتُ شَيْئًا ...» ارتباط مفهومی دارد. یعنی هر پدیده‌ای در جهان هستی خود را از خدا گرفته و هر کدام به اندازه خود نشانی از هستی خداوند هستند.
- * درک این آیه، یعنی درجه‌ای از ایمان و اعتقاد که شخص گوید: «به دریا بنگرم دریا تو بینم / به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به هر جا بنگرم کوه و در و دشت / نشان از قامت رعنا تو بینم»
- * با آیه «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» و بیت «دلی کز معرفت نور و صفا دید / ...» ارتباط مفهومی دارد.

تفکر

دلیل سخن امام علی علیه السلام که فرمودند: «ما رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَ رَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ» را از دقت در کدام آیه شریفه می‌توان بیان کرد؟

- ۱) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ...» (۲) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»
- ۲) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» (۴) «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ»

پاسخ: این که امام علی علیه السلام حدیث مزبور را ذکر می‌کند، حدیث نور هستی بودن خداوند است که در هر موجودی خود را تجلی کرده است. گزینه ۳ صحیح است.

تفکر

دو گزینه‌ای:

- ۱) با توجه به آیه شریفه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» کدام‌یک از مفاهیم زیر استنباط می‌گردد؟
  - همه موجودات جهان تجلی‌گر صفات قدرت و ذات خود هستند.
  - هر پدیده‌ای در جهان به اندازه خود تجلی‌گر خالق خود می‌باشد.

صحیح و غلط:

- ۲) آیه شریفه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» بیانگر هویدا شدن موجودات به وسیله نور هستی است.

جای خالی:

- ۳) نیازمندی موجودات به خداوند و هویدای آن‌ها در قرآن، با کلمه ..... معرفی شده است.

پاسخ انتخابی. درسنامه

دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید

پیام‌ها اصلی

- * انسان دارای معرفت، در ورای هر چیز خدا را می‌بیند.
- * هر چیزی در این جهان جلوه‌گر وجود هستی خداوند است که به آن‌ها هستی می‌بخشد.
- * به واسطه معرفت است که پاکی و صفای قلب و در مرحله بعد دید الهی داشتن به هر پدیده کسب می‌شود. لازمه کسب نور و صفای قلب، افزایش معرفت به خداست.

پیام‌ها ترکیبی

- * افزایش معرفت به خداوند از راه‌های تقویت اخلاص است؛ پس کسی که در ورای هر چیز خدا را می‌بیند به این درجه از اخلاص رسیده است. (درس ۳ دوازدهم)
- * این که شخصی به درجه‌ای برسد که در هر پدیده خدا را ببیند، یعنی پا در عرصه توحید عملی نهاده است. (درس ۲ دوازدهم)

پیام‌ها ارتباطی

- * این شعر با بیت «آفرینش همه تنبیه خداوند دل است / دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار» ارتباط معنایی دارد. مفهوم بیت این است که همه آفرینش جلوه‌گر خدایند و کسی که معرفت ندارد، این جلوه از خداوند را نمی‌تواند ببیند. (درس ۴ دوازدهم)
- * این بیت با حدیث «ما رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَ رَأَيْتُ اللَّهَ ...» و آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ» و شعر «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم ...» ارتباط معنایی دارد.
- * با حدیث «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» از جهت این که این حدیث به شناخت خداوند از طریق پدیده‌ها دعوت می‌کند، ارتباط دارد.
- * با مصرع اول «مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان / هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا چه سود» و با مصرع اول «این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار» قرابت معنایی دارد. (درس ۴ دوازدهم)

فکر کن

مصرع دوم «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید» را با کدام یک از آیات یا احادیث زیر می‌توان تکمیل کرد؟

- «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»
- «ما رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَ رَأَيْتُ اللَّهَ ...»
- «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ»
- «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَ اللَّهُ هُوَ الْعَنِيُّ الْحَمِيدُ»

پاسخ: مصرع دوم بیت مورد سؤال، به دید الهی پیدا کردن نسبت به هر پدیده اشاره دارد که بعد از کسب نور و صفای قلبی است و تنها با حدیث «ما زَأَيْتُ سَمِيئًا ...» تکمیل می‌شود. گزینۀ ۲ صحیح است.

نکته

دوگزینه‌ای:

۱) مصرع دوم شعر «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید» با کدام یک از مصرع‌های زیر قرابت مفهومی دارد؟

□ این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود □ هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار صحیح و غلط:

۲) لازمه کسب نور و صفای قلبی داشتن، معرفت به خداوند است.

جای خالی:

۳) با توجه به بیت زیر «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید» شرط رؤیت خداوند در هر چیز، افزایش ..... و کسب ..... و ..... است.

پاسخ انتیای درسنامه

اندیشه کلیدی ۹

همه پدیده‌های جهان نشانی از وجود مطلق خداوند

شعرخوانی ۹، بابا طاهر:

به صحرا بنگرم صحرا تو بینم به دریا بنگرم دریا تو بینم
به هر جا بنگرم کوه و در و دشت نشان از قامت رعنا تو بینم

پیام‌ها اصل

* همه پدیده‌های جهان شاهی بر حضور خداوند هستند.

* انسانی که به معرفت عمیق نسبت به خدا رسیده، هستی پدیده‌های جهان را از هستی خدا می‌داند و در همه آن‌ها تجلی خدا را می‌بیند.

* چون تمام پدیده‌های جهان، هستی خود را از خدا گرفته‌اند، پس تجلی‌گر قدرت و سایر صفات خدا هستند.

* نتیجه افزایش معرفت به خداوند، رسیدن به این درجه است که در ورای هر چیز خدا را می‌بیند. (درس ۴ دوازدهم)

پیام‌ها ارتباط

* ارتباط مفهومی با اشعار «آفرینش همه تنبیه خداوند دل است / دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار»، «این همه نقش و عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار» و بیت «مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان / هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا چه

سود» دارد. (درس ۳ دوازدهم)

* با حدیث «ما زَأَيْتُ سَمِيئًا ...» و بیت «دلی کز معرفت نور و صفا دید ...» ارتباط معنایی و با آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ» ارتباط مفهومی دارد. (همین درس)

نقد و بررسی

شعر زیر مؤید کدام یک از آیات یا روایات آورده شده در گزینه‌های زیر است؟

«به هر جا بنگرم کوه و در و دشت / نشان از قامت رعنا تو بینم»

۱) «تَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

۲) «كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»

۳) «وَاللَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَمِيدُ»

۴) «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ ...»

پاسخ: این بیت بیان می‌کند که انسان دارای معرفت، در همه پدیده‌های جهان خدا را می‌بیند که تنها گزینه ۴ به این موضوع اشاره دارد. گزینه ۴ صحیح است.

نقد و بررسی

دو گزینه‌ای:

۱) کدام گزینه با بیت «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم» ارتباط معنایی دارد؟

□ «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» □ «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ»

صحیح و غلط:

۲) شعر «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم ...» معلول مصرع «دلی کز معرفت نور و صفا دید» است.

جای خالی:

۳) بیت «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم» نتیجه داشتن ..... به خداوند است.

پاسخ انتهای درسنامه

اندیشه کلیدی ۱۰

هر موجودی شاهی بر وجود خداوند است.

حدیث خوانی ۱: امام علی

ما رَأَيْتُ	سَبَّأًا	إِلَّا	وَ	رَأَيْتُ	ترجمه الفاظ
ندیدم	چیزی	غیر	و	دیدم	
اللَّهُ	قَبْلَهُ	وَ	بَعْدَهُ	وَ مَعَهُ	
خدا	قبل او	و	بعد او	و با او	
هیچ چیز را ندیدم، مگر آن که خدا را قبل، بعد و با آن دیدم					ترجمه روان

پیام‌ها اصلی

* تجلی خداوند و صفات عالیه او در تمام پدیده‌های جهان مشهود است.

* تمام موجودات قبل از این که نمایانگر خود باشند، نشانی از وجود خدا هستند.

* همه پدیده‌های جهان فانی هستند؛ اما خداست که قبل و بعد از هر چیز بوده است.

* این حدیث سخن کسی است که به درجه بالایی از معرفت و ایمان به خدا رسیده (از راه‌های تقویت اخلاص) (درس ۴ دوازدهم)
 * به یکی از سرمایه‌های وجودی انسان، یعنی آشنایی سرشت انسان با خدا اشاره دارد. (درس ۲ دهم)

پیام‌ها ارتباط

* با اشعار «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم ...»، «دلی کز معرفت ...»، «مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان ...» و «این همه نقش و عجب بر در و دیوار ...» ارتباط معنایی دارد.
 * با بیت «آفرینش همه تنبیه خداوند دل است / دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار» ارتباط مفهومی دارد.
 * با آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» ارتباط مفهومی دارد.

نقد و نظر

ادامه حدیث «ما رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا ...» تأکید بر چه موضوعی دارد؟

- ۱) این که خداوند در هریک از پدیده‌های جهان جلوه‌گر است و هر پدیده نشانی از وجود خداست.
  - ۲) این که همه پدیده‌های جهان تنها در آنی که به وجود می‌آیند، نشانی از هستی خدایند.
  - ۳) این که همه موجودات جهان در جلوه‌گر بودن خود، مؤخر از جلوه‌گری خداوند هستند.
  - ۴) این که خداوند در جلوه‌گری خود در پدیده‌های جهان مؤخر از جلوه‌گری وجود پدیده‌هاست.
- پاسخ:** ادامه حدیث فوق این است: «و رَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ»، یعنی موجودات قبل از این که در وجود خود نمایانگر باشند، جلوه‌ای از وجود خدایند. (قبله مقدم بر معه و بعده آمده). بررسی گزینه ۲: این گزینه به دلیل این که گفته فقط در لحظه آفرینش نشانی از خدا هستند، اشتباه است. گزینه ۳ صحیح است.

۱. نقد و نظر

دوگزینه‌ای:

- ۱) حدیث «ما رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا ...» با کدام گزینه ارتباط معنایی مستقیم دارد؟
 این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود برد و مات ما ز تست ای خوش صفات صحیح و غلط:
- ۲) تمام موجودات جهان بعد از این که نمایانگر خود باشند، نشانی از وجود خدایند.
 جای خالی:
- ۳) امام علی علیه السلام می‌فرماید: «هیچ چیز را ندیدم؛ مگر آن که خدا را ..... و ..... و ..... دیدم.» جاهای خالی را به ترتیب سخن امام پر کنید.

انسان قدرت درک هستی، قدرت و صفات عالی خدا را دارد نه ذات او.

حدیث خوانی ۱، پیامبر اکرم ﷺ:

ترجمه الفاظ	تَفَكَّرُوا	فِي كُلِّ شَيْءٍ	وَلَا تَفَكَّرُوا	فِي ذَاتِ اللَّهِ	اللَّهُ
	تفکر کنید	در همه هر چیز	و تفکر نکنید	در ذات چستی	خدا
ترجمه روان	در همه چیز تفکر کنید؛ ولی در ذات خداوند تفکر نکنید.				

پیام‌ها اصلی

- * دعوت به تفکر در همه امور، مصداقی از تشویق به تفکر و علم آموزی است.
- * نهی از تفکر در ذات خداوند، به دلیل نامحدود بودن چستی اوست که در ذهن ما نمی‌گنجد.
- * تفکر در چستی هر چیز نیازمند احاطه بر آن است که این در مورد خدا غیرقابل انجام است.

پیام‌ها ترکیبی

- * دعوت اسلام به تفکر و تعقل از ویژگی‌های تمدن اسلامی. (درس ۱۰ روازدهم)
- * دعوت به تفکر یکی از نشانه‌های تأثیرناپذیری قرآن کریم از عقاید دوران جاهلیت و از جنبه‌های اعجاز محتوایی قرآن کریم است. (درس ۴ یازدهم)

پیام‌ها ارتباطی

- * ارتباط با حدیث «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ ...» که پیامبر اکرم ﷺ تفکر و شناخت صفات الهی را برخلاف شناخت ذات خداوند، ممکن و حتی آن را عبادت معرفی می‌کند.

تفکر

در حدیث پیامبر اکرم ﷺ انسان از تفکر در چه چیزی نهی شده است و علت این نهی چیست؟

- ۱) ماهیت خداوند - عدم توانایی تسلط و احاطه انسان بر خداوند
  - ۲) صفات خداوند - عدم داشتن معرفتی عمیق
  - ۳) ماهیت خداوند - عدم داشتن معرفتی عمیق
  - ۴) صفات خداوند - عدم توانایی تسلط و احاطه انسان بر خداوند
- پاسخ:** در این حدیث انسان از تفکر در ذات و ماهیت خداوند نهی شده که علت آن نامحدود بودن خداوند و عدم احاطه انسان بر او است. گزینه ۱ صحیح است.

تفکیر

دوگزینه‌ای:

۱) در ادامه حدیث «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ» انسان از تفکر در چه چیز منع شده و منظور از «فِي كُلِّ شَيْءٍ» چیست؟

خداوند، در همه چیز ذات خداوند، صفات و اسماء الهی

صحیح و غلط:

۲) تفکر کردن در صفات الهی ممکن و تفکر در ذات الهی عبادت است.

جای خالی:

۳) علت عدم درک چستی خداوند ویژگی ..... اوست.

آیه‌خوانی ۲، آیه ۳، سوره انعام:

لا تُدْرِكُهُ	وَهُوَ	وَهُوَ	وَهُوَ
درک نمی‌کنند	و او	و او	و او
الْأَبْصَارُ	وَهُوَ	وَهُوَ	وَهُوَ
چشم‌ها	و او	و او	و او
الْأَبْصَارُ	وَهُوَ	وَهُوَ	وَهُوَ
چشم‌ها	و او	و او	و او
الْأَبْصَارُ	وَهُوَ	وَهُوَ	وَهُوَ
چشم‌ها	و او	و او	و او

ترجمه الفاظ

ترجمه روان

چشم‌ها او را در نمی‌یابند و اوست که دیدگان را در می‌یابد و او لطیف و آگاه است.

پیام‌ها اصلی

- * خداوند از درک و دیده پدیده‌های جهان فراتر است و آن‌ها توانایی دیدن او را ندارند.
- * ذات و ماهیت خداوند نامحدود و غیرقابل درک است.
- * نه انسان و نه هیچ‌یک از موجودات جهان توانایی احاطه بر ذات و چیستی خدا را ندارند.
- * خداوند همه موجودات را می‌بیند و در عین واقف بودن به اعمالشان نسبت به آن‌ها مهربان و لطیف است.

پیام‌ها ترکیبی

- * آخر آیه فوق به لطیف بودن خداوند در عین آگاهی از اعمال بندگان اشاره دارد که همان سنت سبقت رحمت بر غضب الهی است. (درس ۶ دوازدهم)

پیام‌ها ارتباطی

- * آیه «لا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ» با حدیث «وَلَا تَفْكَرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» ارتباط مفهومی دارد؛ زیرا این حدیث تفکر در ذات خداوند را نفی می‌کند؛ چون درک‌ها و چشم‌ها از پی بردن به آن عاجزند و او را نمی‌بینند.

فکر نکنند

با توجه به آیه شریفه «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ ...» کدام عبارت زیر از این آیه برداشت نمی‌شود؟

- چشم و عقل انسان از درک وجود خداوند عاجزند.
- لطف خداوند در عین آگاهی به امور بندگان شامل حال آن‌ها می‌شود.
- انسان تنها توانایی درک ماهیت خدا را دارد و نمی‌تواند او را ببیند.
- خداوند در همه موجودات جهان متجلی است؛ اما انسان از دیدن مستقیم او عاجز است.

پاسخ: این آیه بیان می‌کند که چشم‌ها از درک خداوند عاجزند، نه عقل. (رد گزینہ ۱)، انسان توانایی شناخت ماهیت خدا را ندارد. (رد گزینہ ۳)، گرچه گزینہ ۴ صحیح است؛ اما پیام این آیه نمی‌باشد. گزینہ ۲ صحیح است.

نقشینه

دوگزینه‌ای:

۱) در ادامه آیه شریفه «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ» کدام یک از صفات عالیه خداوند بیان شده است؟

لطیف و آگاه بودن

سمیع و بصیر بودن

صحیح و غلط:

۲) با توجه به آیه «لَا تُدْرِكُهُ»، لطف رحمت خداوند شامل حال همه انسان‌ها می‌شود.

جای خالی:

۳) علت این که چشم‌ها از درک خداوند عاجزند، ویژگی ..... خداوند است.

پاسخ انتهای درسنامه

اندیشه کلیدی ۱۳

عجز دیدگان بشر از درک خداوند متعال

شعرخوانی ۳، فردوسی:

کزین برتر اندیشه بر نگذرد
خداوند روزی ده رهنمای
نگارنده بر شده گوهر است
نینی، مرنجان دو بیننده را
که او برتر از نام و از جایگاه
همان را گزیند که بیند همی
میان بندگی را بیایدت بست

به نام خداوند جان و خرد
خداوند نام و خداوند جای
ز نام و نشان و گمان برترست
به بینندگان آفریننده را
نیابد بدو نیز اندیشه راه
خرد گر سخن برگزیند همی
ستودن نداند کس او را چو هست

پیام‌ها اصلی

- * انسان توانایی دیدن خداوند را نه در دنیا و نه در آخرت ندارد.
- * انسان حتی از درک وجود خداوند در همان حدی که هست، عاجز است؛ یعنی به اندازه تواناییش خدا را می‌شناسد.
- * بی‌فایده بودن سعی و تلاش برای دیدن خداوند.
- * انسان حتی نمی‌تواند به اندازه‌ای که لایق خداوند است او را ستایش کند.

پیام‌ها ترکیبی

- * بیت «خداوند کیوان و گردان سپهر / فروزنده ماه و ناهید و مهر» به توحید در خالقیت اشاره دارد. (درس ۲، روزهم)

پیام‌ها ارتباطی

- * ارتباط با آیه «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ»
- * ارتباط بیت «خداوند کیوان و گردان سپهر / فروزنده ماه و ناهید و مهر» با آیه «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ» به توحید در ربوبیت اشاره دارد. (درس ۲، روزهم)

* بیت «خرد گر سخن برگزیند همی / همان را گزیند که بیند همی» به حدیث «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّقْوَى فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ» اشاره دارد؛ یعنی کسی که از خدا هم سخن می‌گوید، از قدرت و صفات اوست نه از ذات و ماهیتش.

نقدین؟

بیت «خداوند کیوان و گردان سپهر / فروزنده ماه و ناهید و مهر» نتیجه واقف بودن به کدامیک از آیات زیر است؟

(۱) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ»

(۲) «هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ»

(۳) «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ»

(۴) «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ»

پاسخ: این بیت نتیجه اعتقاد به توحید در خالقیت است. گزینۀ ۴ صحیح است.

نقدین ۱۳

دوگزینه‌ای:

(۱) مصرع دوم بیت «به بینندگان آفریننده را» با کدامیک از آیات زیر قرابت مفهومی دارد؟

«اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ» «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ»

صحیح و غلط:

(۲) مصرع «ستودن نداند کس او را چو هست» به این اشاره دارد که هیچ بنده‌ای توانایی ستایش خدا را آن چنان که مناسبش باشد را ندارد.

جای خالی:

(۳) خداوند را نمی‌توان دید؛ اما صفات و قدرت او را می‌توان در ..... مشاهده کرد.

پاسخ انتهای درسنامه

ادبیه کلیدی ۱۴

خداوند از هر چیزی به انسان نزدیک‌تر است.

شعرخوانی ۴، سعدی:

دوست نزدیک‌تر از من به من است وین عجب‌تر که من از وی دورم
چه کنم با که توان گفت که دوست در کنار من و من مهجورم

پیام‌ها اصلی

- * نزدیک بودن خداوند به انسان و قرب وجودی خدا به بنده برداشت می‌شود.
- * عجز انسان از درک وجود خداوند و شناخت نشانه‌های او ناشی از غفلت و دوری از یاد خداست.
- * خداوند همیشه به بندگان نزدیک است این بندگان‌اند که از او (به سبب گناهان) دور می‌شوند.

پیام‌ها ترکیبی

* این بیت با تکرار (درس ۲، ۴م) به آشنایی سرشت انسان با خدا از ازل اشاره دارد که یکی از سرمایه‌های وجودی انسان در مسیر قرب الهی است.

پیام‌ها ارتباطی

* این که خداوند به انسان از خود او نزدیک‌تر است، تجلی‌گری خداوند در هر پدیده و نعمت است و این یعنی آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ».

* این شعر با آیه «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي سَائِنٍ» ارتباط مفهومی دارد که خداوند دائماً به موجودات هستی می‌بخشد، این کار برای نزدیک شدن آن‌ها به خداست.

تفکیر

شرط درک تقرب قبول کدام آیه است و کدام بیت مؤید آن است؟

۱) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی

که دید، اول خدا دید

۲) «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ» - دلی کز معرفت نور و صفا دید / به

هر چیزی که دید، اول خدا دید

۳) «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ» - به بینندگان آفریننده را / نبینی،

مرنجان دو بیننده را

۴) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - به بینندگان آفریننده را / نبینی، مرنجان دو

بیننده را

پاسخ: این که انسان نزدیکی خداوند را درک کند، باید در ورای هر چیز خدا

را ببیند و این یعنی اعتقاد به آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» و بیت «دلی کز

معرفت نور و صفا دید ...» مؤید این مطلب است. گزینه ۱ صحیح است.

تفصیلات

دوگزینه‌ای:

۱) مصرع «وین عجب‌تر که من از وی دورم»، یعنی این که این شخص:

□ به‌طور کامل قدرت و صفات الهی را شناخته □ تنها قدرت و صفات الهی را شناخته

صحیح و غلط:

۲) این که شخصی بتواند نزدیکی خداوند را حس کند، باید قدرت و صفات خدا را در

پدیده‌های اطرافش به خوبی ببیند.

جای خالی:

۳) شرط نزدیکی به خداوند ..... است.

پاسخنامه بخش تثبیت

- تثبیت ۱:** ۱- پیوسته به فکر قدرت و صفات خداوند عبادت است. / ۲- غلط / ۳- عقل‌گرایی
- تثبیت ۲:** ۱- مقدمهٔ دوم از نیازمندی جهان به خدا در پیدایش / ۲- صحیح / ۳- فقر همهٔ موجودات نسبت به خدا
- تثبیت ۳:** ۱- ذات نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی‌بخش / ۲- غلط / ۳- فقر ذاتی انسان به خداوند - بی‌نیازی ذاتی خداوند
- تثبیت ۴:** ۱- ﴿كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ / ۲- غلط / ۳- فقر ذاتی انسان - فیض‌بخشی مستمر خداوند
- تثبیت ۵:** ۱- ما چو ناییم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست / ۲- صحیح / ۳- فقر و نیازمندی ذاتی - بی‌نیازی مطلق
- تثبیت ۶:** ۱- ﴿قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾ / ۲- غلط / ۳- لطف و رحمت ویژه
- تثبیت ۷:** ۱- هر پدیده‌ای در جهان به اندازهٔ خود تجلی‌گر خالق خود می‌باشد. / ۲- صحیح / ۳- نور
- تثبیت ۸:** ۱- این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / ۲- صحیح / ۳- معرفت نسبت به خدا - نور - صفای قلبی
- تثبیت ۹:** ۱- ﴿مَا رَأَيْتُ سَبَّأًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ﴾ / ۲- صحیح / ۳- معرفت عمیق
- تثبیت ۱۰:** ۱- این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / ۲- غلط / ۳- قبل از آن - بعد از آن - با آن
- تثبیت ۱۱:** ۱- ذات خداوند، صفات و اسماء الهی / ۲- غلط / ۳- نامحدود بودن
- تثبیت ۱۲:** ۱- لطیف و آگاه بودن / ۲- صحیح / ۳- محدود و جسم نبودن
- تثبیت ۱۳:** ۱- ﴿لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ﴾ / ۲- صحیح / ۳- پدیده‌های جهان
- تثبیت ۱۴:** ۱- به‌طور کامل قدرت و صفات الهی را شناخته / ۲- صحیح / ۳- شناخت هستی خداوند

پرسش‌های چهارگزینه‌ای درس ۱

۳۸۳. پیامبر اکرم ﷺ کدام مورد را برترین عبادت معرفی نموده‌اند؟

- ۱) اندیشیدن مداوم دربارهٔ خدا و قدرت او ۲) گرایش به خداوند و تمسک به او
۳) بیان سخن حق در مقابل سلطان ستمگر ۴) رسیدن به حضور قائم در حال پیروی از او

۳۸۴. نتیجهٔ فهم این عبارت قرآنی که ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ﴾ ما را به کدام عبارت

قرآنی گویا می‌سازد؟

- ۱) وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ۲) اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ
۳) يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ ۴) كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ

۳۸۵. از توجه در بیت زیر، کدام دیدگاه دربارهٔ پیدایش مخلوقات این جهان مفهوم می‌گردد؟

- «ذات نایافته از هستی، بخش چون تواند که بود هستی‌بخش»
- ۱) نیازمند به وجودی برتر و متعالی‌اند، چون در بقای خود بی‌نیاز از علت‌اند.
  - ۲) نیازمند به دیگری می‌باشند، چون وجودشان از خودشان نیست.
  - ۳) نیازمند به وجودی برتر و متعالی‌اند؛ چرا که منحصرأ در پیدایش به دیگری نیازمندند.
  - ۴) نیازمند به دیگری هستند؛ چرا که وجود آن‌ها مساوی با موجود بودن است.

۳۸۶. وقتی گفته می‌شود: «تمام موجودات، آیه‌ای از آیات الهی هستند که وجود خود را از خداوند می‌گیرند و وجودشان به وجود او وابسته است»، توجه ما به مفهوم کدام آیهٔ شریفه جلب می‌شود؟

- ۱) يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي سَأْنٍ
- ۲) اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ
- ۳) تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ
- ۴) مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَ رَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ

۳۸۷. این درخواست که «لا تکنلی الی نفسی طرفه عین ابداء»، ثمرهٔ فهم کدام مسئله است؟

(انسانی ۹۸)

- ۱) آفرینش همه تنبیه خداوند دل است
- ۲) به صحرا بنگرم صحرا تو بینم
- ۳) دلی کز معرفت نور و صفا دید
- ۴) ما همه شیران ولی شیر علم

۳۸۸. با توجه به حدیث شریف «لا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ...»، پیامبر گرامی اسلام ﷺ فرمودند:

(هنر ۹۴)

دربارهٔ چه چیزی فکر نکنید و علت آن چیست؟

- ۱) چیستی خداوند - چون شناخت صفات و ویژگی‌های خداوند امکان‌پذیر نیست.
- ۲) هستی خداوند - چون شناخت صفات و ویژگی‌های خداوند امکان‌پذیر نیست.
- ۳) چیستی خداوند - چون لازمهٔ شناخت هر چیز احاطه بر آن است.
- ۴) هستی خداوند - چون لازمهٔ شناخت هر چیز احاطه بر آن است.

۳۸۹. مفهوم نیازمندی مخلوقات به خداوند متعال در هر آن، در کدام بیت بیان شده است؟

(زبان قارچ از کشور ۹۸)

- ۱) ما نبودیم و تقاضا مان نبود
- ۲) لذت هستی نمودی نیست را
- ۳) ما چو نایبیم و نوا در ما ز توست
- ۴) خشک ابری که بود ز آب تهی

۳۹۰. بیت «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید اوّل خدا دید» بیانگر کدام

مطلب است؟

- ۱) عدم تساوی ذات و حقیقت با هستی، متبوع نیازمندی به دیگری برای پیدایش است.
- ۲) تحقق دیدن خداوند در هر چیزی، متبوع پاکی و صفای قلب است.
- ۳) نیازمندی به دیگری برای بقا، معلول عدم تساوی ذات و حقیقت با هستی است.
- ۴) تحقق دیدن خداوند در هر چیزی تابع پاکی و صفای قلب است.

۳۹۱. مفهوم مستنبط از آیه مبارکه ﴿تَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ در کدام مورد به درستی ذکر شده است؟

- ۱) نیاز دائمی مخلوقات به خدا، محصول دست‌اندرکار بودن خدا در هر لحظه است.
- ۲) موجودات جهان در پیدایش و هستی یافتن به خدا نیازمندند و درک این فقر، ما را در شناخت ذات او یاری می‌سازد.
- ۳) تمام هستی دائماً وابسته به خداست و خداوند هر لحظه اراده کند، آن‌ها از بین می‌روند و متلاشی می‌شوند.
- ۴) رابطه خداوند با جهان، تا حدی شبیه رابطه جریان برق با مولد آن است.

۳۹۲. ویژگی‌های پدیدآورنده‌ای که پدیده‌ها به آن نیازمند هستند، کدام است و این مقدمه از استدلال نیازمندی جهان به خدا در پیدایش، از کدام بیت مستفاد می‌گردد؟

- ۱) خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد.
- ۲) «ما که باشیم ای تو ما را جانِ جان تا که ما باشیم با تو در میان» خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد.
- ۳) «خشک ابری که بود ز آب تهی ناید از وی صفت آب‌دهی» نیستی‌اش مقدم بر هستی‌اش باشد و به خود متکی باشد.
- ۴) «خشک ابری که بود ز آب تهی ناید از وی صفت آب‌دهی» نیستی‌اش مقدم بر هستی‌اش باشد و به خود متکی باشد.
- ۵) «ما که باشیم ای تو ما را جانِ جان تا که ما باشیم با تو در میان»

۳۹۳. کدام حدیث شریف در وصف حال انسانی است که به معرفت عمیق و والا رسیده است و

قابل دسترس بودن این معرفت برای جوانان، معلول چیست؟

- ۱) تَقَرَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ - پاکی باطن و صفای قلب
  - ۲) تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَقَرَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ - حرکت با عزم و تصمیم قوی
  - ۳) مَا رَأَيْتُ سَيِّئًا إِلَّا وَ رَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ - حرکت یا عزم و تصمیم قوی
  - ۴) مَا رَأَيْتُ سَيِّئًا إِلَّا وَ رَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ - پاکی باطن و صفای قلب
۳۹۴. اگر از ما سؤال شود: «آیا می‌توان خدا را دید؟»، پاسخ آن در کدام عبارت قرآنی مشهود است و کدام دیدن است که از برترین اهداف زندگی است؟

- ۱) وَ هُوَ يُدْرِكُ الْبَصَارَ - ملاقات با خدا
- ۲) وَ هُوَ يُدْرِكُ الْآبْصَارَ - رضوان و خشنودی الهی
- ۳) لَا تُدْرِكُهُ الْبَصَارَ - ملاقات با خدا
- ۴) لَا تُدْرِكُهُ الْآبْصَارَ - رضوان و خشنودی الهی

۳۹۵. از بیت «دوست نزدیک‌تر از من به من است / وین عجب‌تر که من از وی دورم»، کدام

مضامین برداشت می‌شود؟

- ۱) رؤیت خدا به وسیله قلب - سرشت خداگرا و فطرت خدا آشنای انسان
- ۲) رؤیت خدا به وسیله قلب - گرایش انسان به خیر و نیکی‌ها و بیزارى از بدی‌ها
- ۳) شناخت اولیه به خداوند - گرایش انسان به خیر و نیکی‌ها و بیزارى از بدی‌ها
- ۴) شناخت اولیه به خداوند - سرشت خداگرا و فطرت خدا آشنای انسان

۳۹۶. بیت «به بینندگان آفریننده را / نبینی، مرغان دو بیننده را» به کدام عبارت شریفه تلمیح

دارد و نحوه صحیح آن در کلام علوی چگونه وصف گردیده است؟

- ۱ لا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ - تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ
- ۲ لا تُدْرِكُهُ الْإَبْصَارُ - تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ
- ۳ لا تُدْرِكُهُ الْإَبْصَارُ - مَا رَأَيْتُمْ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُمُ اللَّهَ ...
- ۴ لا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ - مَا رَأَيْتُمْ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُمُ اللَّهَ...

۳۹۷. فرمایش امام علی علیه السلام در حدیث شریف «ما رأیتُ شیئاً إلاّ و رأیتُ الله قبلةً و بعده و معه»

به ترتیب به کدامیک از مراتب نیازمندی جهان به خداوند اشاره می‌کند؟ ثمره درک آن‌ها

در کدام عبارت شریفه مذکور است؟

- ۱ پیدایش - بقا - أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَ اللَّهُ هُوَ الْعَنَى الْحَمِيدُ
- ۲ پیدایش - بقا - اَللّٰهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا
- ۳ بقا - پیدایش - اَللّٰهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا
- ۴ بقا - پیدایش - أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَ اللَّهُ هُوَ الْعَنَى الْحَمِيدُ

۳۹۸. این بیت شیخ محمود شبستری: «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول

خدا دید» می‌تواند مفسر کدام آیه شریفه باشد و بیت دیگر او «مهر رخسار تو می‌تابد ز

ذرات جهان / هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا، چه سود» بیانگر غفلت از کدام راه تقویت

اخلاص است؟ (ترکیبی درس ۱ و ۳ سال دوازدهم)

اخلاص است؟

- ۱ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ - افزایش معرفت نسبت به خداوند
- ۲ اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ - افزایش معرفت نسبت به خداوند
- ۳ اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ - راز و نیاز با خدا و کمک خواستن از او
- ۴ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ - راز و نیاز با خدا و کمک خواستن از او

۳۹۹. انسانی که بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، به کدام ویژگی دست یافته است و نتیجه قدم گذاردن

و حرکت قوی و مصمم به سوی هدف، در کدام عبارت تجلی دارد؟ (ترکیبی درس ۱ و ۶ سال دوازدهم)

- ۱ پاکی و صفای قلب - لَتَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا
- ۲ معرفتی عمیق و والا - أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ
- ۳ معرفتی عمیق و والا - لَتَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا
- ۴ پاکی و صفای قلب - أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ

மலர்

۱. گزینۀ «۲»	۳۴. گزینۀ «۳»	۶۷. گزینۀ «۳»	۱۰۰. گزینۀ «۳»	۱۳۳. گزینۀ «۲»
۲. گزینۀ «۳»	۳۵. گزینۀ «۴»	۶۸. گزینۀ «۲»	۱۰۱. گزینۀ «۲»	۱۳۴. گزینۀ «۱»
۳. گزینۀ «۴»	۳۶. گزینۀ «۱»	۶۹. گزینۀ «۳»	۱۰۲. گزینۀ «۲»	۱۳۵. گزینۀ «۲»
۴. گزینۀ «۲»	۳۷. گزینۀ «۴»	۷۰. گزینۀ «۳»	۱۰۳. گزینۀ «۳»	۱۳۶. گزینۀ «۳»
۵. گزینۀ «۳»	۳۸. گزینۀ «۲»	۷۱. گزینۀ «۲»	۱۰۴. گزینۀ «۲»	۱۳۷. گزینۀ «۴»
۶. گزینۀ «۱»	۳۹. گزینۀ «۳»	۷۲. گزینۀ «۴»	۱۰۵. گزینۀ «۱»	۱۳۸. گزینۀ «۲»
۷. گزینۀ «۳»	۴۰. گزینۀ «۲»	۷۳. گزینۀ «۲»	۱۰۶. گزینۀ «۴»	۱۳۹. گزینۀ «۲»
۸. گزینۀ «۲»	۴۱. گزینۀ «۳»	۷۴. گزینۀ «۱»	۱۰۷. گزینۀ «۳»	۱۴۰. گزینۀ «۳»
۹. گزینۀ «۳»	۴۲. گزینۀ «۲»	۷۵. گزینۀ «۳»	۱۰۸. گزینۀ «۳»	۱۴۱. گزینۀ «۱»
۱۰. گزینۀ «۲»	۴۳. گزینۀ «۱»	۷۶. گزینۀ «۱»	۱۰۹. گزینۀ «۲»	۱۴۲. گزینۀ «۴»
۱۱. گزینۀ «۲»	۴۴. گزینۀ «۲»	۷۷. گزینۀ «۳»	۱۱۰. گزینۀ «۴»	۱۴۳. گزینۀ «۴»
۱۲. گزینۀ «۲»	۴۵. گزینۀ «۱»	۷۸. گزینۀ «۴»	۱۱۱. گزینۀ «۱»	۱۴۴. گزینۀ «۱»
۱۳. گزینۀ «۳»	۴۶. گزینۀ «۴»	۷۹. گزینۀ «۳»	۱۱۲. گزینۀ «۱»	۱۴۵. گزینۀ «۴»
۱۴. گزینۀ «۲»	۴۷. گزینۀ «۴»	۸۰. گزینۀ «۱»	۱۱۳. گزینۀ «۳»	۱۴۶. گزینۀ «۱»
۱۵. گزینۀ «۴»	۴۸. گزینۀ «۲»	۸۱. گزینۀ «۱»	۱۱۴. گزینۀ «۳»	۱۴۷. گزینۀ «۴»
۱۶. گزینۀ «۱»	۴۹. گزینۀ «۳»	۸۲. گزینۀ «۲»	۱۱۵. گزینۀ «۳»	۱۴۸. گزینۀ «۳»
۱۷. گزینۀ «۱»	۵۰. گزینۀ «۲»	۸۳. گزینۀ «۲»	۱۱۶. گزینۀ «۲»	۱۴۹. گزینۀ «۱»
۱۸. گزینۀ «۳»	۵۱. گزینۀ «۱»	۸۴. گزینۀ «۳»	۱۱۷. گزینۀ «۴»	۱۵۰. گزینۀ «۲»
۱۹. گزینۀ «۲»	۵۲. گزینۀ «۳»	۸۵. گزینۀ «۲»	۱۱۸. گزینۀ «۱»	۱۵۱. گزینۀ «۳»
۲۰. گزینۀ «۴»	۵۳. گزینۀ «۱»	۸۶. گزینۀ «۴»	۱۱۹. گزینۀ «۲»	۱۵۲. گزینۀ «۲»
۲۱. گزینۀ «۴»	۵۴. گزینۀ «۲»	۸۷. گزینۀ «۳»	۱۲۰. گزینۀ «۲»	۱۵۳. گزینۀ «۲»
۲۲. گزینۀ «۱»	۵۵. گزینۀ «۲»	۸۸. گزینۀ «۱»	۱۲۱. گزینۀ «۲»	۱۵۴. گزینۀ «۴»
۲۳. گزینۀ «۴»	۵۶. گزینۀ «۱»	۸۹. گزینۀ «۱»	۱۲۲. گزینۀ «۳»	۱۵۵. گزینۀ «۳»
۲۴. گزینۀ «۲»	۵۷. گزینۀ «۳»	۹۰. گزینۀ «۲»	۱۲۳. گزینۀ «۴»	۱۵۶. گزینۀ «۴»
۲۵. گزینۀ «۲»	۵۸. گزینۀ «۱»	۹۱. گزینۀ «۳»	۱۲۴. گزینۀ «۱»	۱۵۷. گزینۀ «۱»
۲۶. گزینۀ «۴»	۵۹. گزینۀ «۴»	۹۲. گزینۀ «۳»	۱۲۵. گزینۀ «۲»	۱۵۸. گزینۀ «۲»
۲۷. گزینۀ «۴»	۶۰. گزینۀ «۳»	۹۳. گزینۀ «۴»	۱۲۶. گزینۀ «۳»	۱۵۹. گزینۀ «۳»
۲۸. گزینۀ «۴»	۶۱. گزینۀ «۴»	۹۴. گزینۀ «۳»	۱۲۷. گزینۀ «۳»	۱۶۰. گزینۀ «۲»
۲۹. گزینۀ «۱»	۶۲. گزینۀ «۳»	۹۵. گزینۀ «۴»	۱۲۸. گزینۀ «۴»	۱۶۱. گزینۀ «۱»
۳۰. گزینۀ «۲»	۶۳. گزینۀ «۲»	۹۶. گزینۀ «۱»	۱۲۹. گزینۀ «۴»	۱۶۲. گزینۀ «۱»
۳۱. گزینۀ «۳»	۶۴. گزینۀ «۴»	۹۷. گزینۀ «۲»	۱۳۰. گزینۀ «۱»	۱۶۳. گزینۀ «۴»
۳۲. گزینۀ «۱»	۶۵. گزینۀ «۲»	۹۸. گزینۀ «۴»	۱۳۱. گزینۀ «۴»	۱۶۴. گزینۀ «۲»
۳۳. گزینۀ «۲»	۶۶. گزینۀ «۱»	۹۹. گزینۀ «۱»	۱۳۲. گزینۀ «۳»	۱۶۵. گزینۀ «۳»

۱۶۶. گزینۀ «۳»	۱۹۹. گزینۀ «۴»	۲۳۲. گزینۀ «۱»	۲۶۵. گزینۀ «۴»	۲۹۸. گزینۀ «۴»
۱۶۷. گزینۀ «۲»	۲۰۰. گزینۀ «۲»	۲۳۳. گزینۀ «۲»	۲۶۶. گزینۀ «۴»	۲۹۹. گزینۀ «۳»
۱۶۸. گزینۀ «۳»	۲۰۱. گزینۀ «۳»	۲۳۴. گزینۀ «۳»	۲۶۷. گزینۀ «۴»	۳۰۰. گزینۀ «۳»
۱۶۹. گزینۀ «۱»	۲۰۲. گزینۀ «۳»	۲۳۵. گزینۀ «۲»	۲۶۸. گزینۀ «۴»	۳۰۱. گزینۀ «۴»
۱۷۰. گزینۀ «۲»	۲۰۳. گزینۀ «۱»	۲۳۶. گزینۀ «۳»	۲۶۹. گزینۀ «۲»	۳۰۲. گزینۀ «۴»
۱۷۱. گزینۀ «۳»	۲۰۴. گزینۀ «۴»	۲۳۷. گزینۀ «۳»	۲۷۰. گزینۀ «۳»	۳۰۳. گزینۀ «۱»
۱۷۲. گزینۀ «۴»	۲۰۵. گزینۀ «۱»	۲۳۸. گزینۀ «۲»	۲۷۱. گزینۀ «۳»	۳۰۴. گزینۀ «۳»
۱۷۳. گزینۀ «۱»	۲۰۶. گزینۀ «۲»	۲۳۹. گزینۀ «۴»	۲۷۲. گزینۀ «۱»	۳۰۵. گزینۀ «۳»
۱۷۴. گزینۀ «۱»	۲۰۷. گزینۀ «۴»	۲۴۰. گزینۀ «۱»	۲۷۳. گزینۀ «۴»	۳۰۶. گزینۀ «۳»
۱۷۵. گزینۀ «۴»	۲۰۸. گزینۀ «۳»	۲۴۱. گزینۀ «۱»	۲۷۴. گزینۀ «۲»	۳۰۷. گزینۀ «۱»
۱۷۶. گزینۀ «۲»	۲۰۹. گزینۀ «۳»	۲۴۲. گزینۀ «۲»	۲۷۵. گزینۀ «۲»	۳۰۸. گزینۀ «۴»
۱۷۷. گزینۀ «۴»	۲۱۰. گزینۀ «۳»	۲۴۳. گزینۀ «۳»	۲۷۶. گزینۀ «۳»	۳۰۹. گزینۀ «۳»
۱۷۸. گزینۀ «۴»	۲۱۱. گزینۀ «۱»	۲۴۴. گزینۀ «۲»	۲۷۷. گزینۀ «۱»	۳۱۰. گزینۀ «۱»
۱۷۹. گزینۀ «۳»	۲۱۲. گزینۀ «۳»	۲۴۵. گزینۀ «۴»	۲۷۸. گزینۀ «۱»	۳۱۱. گزینۀ «۴»
۱۸۰. گزینۀ «۱»	۲۱۳. گزینۀ «۲»	۲۴۶. گزینۀ «۲»	۲۷۹. گزینۀ «۳»	۳۱۲. گزینۀ «۳»
۱۸۱. گزینۀ «۴»	۲۱۴. گزینۀ «۴»	۲۴۷. گزینۀ «۲»	۲۸۰. گزینۀ «۱»	۳۱۳. گزینۀ «۴»
۱۸۲. گزینۀ «۲»	۲۱۵. گزینۀ «۳»	۲۴۸. گزینۀ «۴»	۲۸۱. گزینۀ «۲»	۳۱۴. گزینۀ «۱»
۱۸۳. گزینۀ «۴»	۲۱۶. گزینۀ «۱»	۲۴۹. گزینۀ «۳»	۲۸۲. گزینۀ «۱»	۳۱۵. گزینۀ «۲»
۱۸۴. گزینۀ «۳»	۲۱۷. گزینۀ «۱»	۲۵۰. گزینۀ «۱»	۲۸۳. گزینۀ «۴»	۳۱۶. گزینۀ «۲»
۱۸۵. گزینۀ «۲»	۲۱۸. گزینۀ «۴»	۲۵۱. گزینۀ «۱»	۲۸۴. گزینۀ «۲»	۳۱۷. گزینۀ «۱»
۱۸۶. گزینۀ «۲»	۲۱۹. گزینۀ «۴»	۲۵۲. گزینۀ «۴»	۲۸۵. گزینۀ «۲»	۳۱۸. گزینۀ «۱»
۱۸۷. گزینۀ «۱»	۲۲۰. گزینۀ «۳»	۲۵۳. گزینۀ «۳»	۲۸۶. گزینۀ «۲»	۳۱۹. گزینۀ «۱»
۱۸۸. گزینۀ «۲»	۲۲۱. گزینۀ «۱»	۲۵۴. گزینۀ «۳»	۲۸۷. گزینۀ «۲»	۳۲۰. گزینۀ «۱»
۱۸۹. گزینۀ «۲»	۲۲۲. گزینۀ «۱»	۲۵۵. گزینۀ «۳»	۲۸۸. گزینۀ «۲»	۳۲۱. گزینۀ «۲»
۱۹۰. گزینۀ «۲»	۲۲۳. گزینۀ «۳»	۲۵۶. گزینۀ «۱»	۲۸۹. گزینۀ «۱»	۳۲۲. گزینۀ «۴»
۱۹۱. گزینۀ «۴»	۲۲۴. گزینۀ «۱»	۲۵۷. گزینۀ «۴»	۲۹۰. گزینۀ «۱»	۳۲۳. گزینۀ «۴»
۱۹۲. گزینۀ «۴»	۲۲۵. گزینۀ «۱»	۲۵۸. گزینۀ «۱»	۲۹۱. گزینۀ «۲»	۳۲۴. گزینۀ «۳»
۱۹۳. گزینۀ «۳»	۲۲۶. گزینۀ «۴»	۲۵۹. گزینۀ «۱»	۲۹۲. گزینۀ «۲»	۳۲۵. گزینۀ «۴»
۱۹۴. گزینۀ «۱»	۲۲۷. گزینۀ «۴»	۲۶۰. گزینۀ «۳»	۲۹۳. گزینۀ «۲»	۳۲۶. گزینۀ «۳»
۱۹۵. گزینۀ «۳»	۲۲۸. گزینۀ «۲»	۲۶۱. گزینۀ «۴»	۲۹۴. گزینۀ «۳»	۳۲۷. گزینۀ «۲»
۱۹۶. گزینۀ «۲»	۲۲۹. گزینۀ «۳»	۲۶۲. گزینۀ «۴»	۲۹۵. گزینۀ «۴»	۳۲۸. گزینۀ «۴»
۱۹۷. گزینۀ «۱»	۲۳۰. گزینۀ «۲»	۲۶۳. گزینۀ «۳»	۲۹۶. گزینۀ «۱»	۳۲۹. گزینۀ «۴»
۱۹۸. گزینۀ «۲»	۲۳۱. گزینۀ «۱»	۲۶۴. گزینۀ «۲»	۲۹۷. گزینۀ «۳»	۳۳۰. گزینۀ «۴»

۳۳۱. گزینۀ «۱»	۳۶۴. گزینۀ «۲»	۳۹۷. گزینۀ «۲»	۴۳۰. گزینۀ «۲»	۴۶۳. گزینۀ «۳»
۳۳۲. گزینۀ «۲»	۳۶۵. گزینۀ «۱»	۳۹۸. گزینۀ «۲»	۴۳۱. گزینۀ «۳»	۴۶۴. گزینۀ «۳»
۳۳۳. گزینۀ «۳»	۳۶۶. گزینۀ «۲»	۳۹۹. گزینۀ «۳»	۴۳۲. گزینۀ «۱»	۴۶۵. گزینۀ «۲»
۳۳۴. گزینۀ «۲»	۳۶۷. گزینۀ «۴»	۴۰۰. گزینۀ «۱»	۴۳۳. گزینۀ «۴»	۴۶۶. گزینۀ «۴»
۳۳۵. گزینۀ «۱»	۳۶۸. گزینۀ «۴»	۴۰۱. گزینۀ «۱»	۴۳۴. گزینۀ «۲»	۴۶۷. گزینۀ «۲»
۳۳۶. گزینۀ «۳»	۳۶۹. گزینۀ «۲»	۴۰۲. گزینۀ «۴»	۴۳۵. گزینۀ «۴»	۴۶۸. گزینۀ «۲»
۳۳۷. گزینۀ «۱»	۳۷۰. گزینۀ «۱»	۴۰۳. گزینۀ «۳»	۴۳۶. گزینۀ «۴»	۴۶۹. گزینۀ «۱»
۳۳۸. گزینۀ «۲»	۳۷۱. گزینۀ «۳»	۴۰۴. گزینۀ «۱»	۴۳۷. گزینۀ «۱»	۴۷۰. گزینۀ «۲»
۳۳۹. گزینۀ «۳»	۳۷۲. گزینۀ «۲»	۴۰۵. گزینۀ «۲»	۴۳۸. گزینۀ «۴»	۴۷۱. گزینۀ «۴»
۳۴۰. گزینۀ «۴»	۳۷۳. گزینۀ «۴»	۴۰۶. گزینۀ «۳»	۴۳۹. گزینۀ «۴»	۴۷۲. گزینۀ «۴»
۳۴۱. گزینۀ «۴»	۳۷۴. گزینۀ «۱»	۴۰۷. گزینۀ «۴»	۴۴۰. گزینۀ «۲»	۴۷۳. گزینۀ «۱»
۳۴۲. گزینۀ «۱»	۳۷۵. گزینۀ «۴»	۴۰۸. گزینۀ «۲»	۴۴۱. گزینۀ «۳»	۴۷۴. گزینۀ «۴»
۳۴۳. گزینۀ «۴»	۳۷۶. گزینۀ «۱»	۴۰۹. گزینۀ «۴»	۴۴۲. گزینۀ «۲»	۴۷۵. گزینۀ «۱»
۳۴۴. گزینۀ «۲»	۳۷۷. گزینۀ «۴»	۴۱۰. گزینۀ «۱»	۴۴۳. گزینۀ «۲»	۴۷۶. گزینۀ «۱»
۳۴۵. گزینۀ «۴»	۳۷۸. گزینۀ «۲»	۴۱۱. گزینۀ «۴»	۴۴۴. گزینۀ «۲»	۴۷۷. گزینۀ «۳»
۳۴۶. گزینۀ «۳»	۳۷۹. گزینۀ «۴»	۴۱۲. گزینۀ «۲»	۴۴۵. گزینۀ «۲»	۴۷۸. گزینۀ «۴»
۳۴۷. گزینۀ «۴»	۳۸۰. گزینۀ «۲»	۴۱۳. گزینۀ «۴»	۴۴۶. گزینۀ «۲»	۴۷۹. گزینۀ «۲»
۳۴۸. گزینۀ «۳»	۳۸۱. گزینۀ «۴»	۴۱۴. گزینۀ «۳»	۴۴۷. گزینۀ «۳»	۴۸۰. گزینۀ «۳»
۳۴۹. گزینۀ «۳»	۳۸۲. گزینۀ «۳»	۴۱۵. گزینۀ «۳»	۴۴۸. گزینۀ «۲»	۴۸۱. گزینۀ «۳»
۳۵۰. گزینۀ «۲»	۳۸۳. گزینۀ «۱»	۴۱۶. گزینۀ «۳»	۴۴۹. گزینۀ «۱»	۴۸۲. گزینۀ «۲»
۳۵۱. گزینۀ «۲»	۳۸۴. گزینۀ «۳»	۴۱۷. گزینۀ «۱»	۴۵۰. گزینۀ «۳»	۴۸۳. گزینۀ «۲»
۳۵۲. گزینۀ «۳»	۳۸۵. گزینۀ «۲»	۴۱۸. گزینۀ «۲»	۴۵۱. گزینۀ «۳»	۴۸۴. گزینۀ «۱»
۳۵۳. گزینۀ «۱»	۳۸۶. گزینۀ «۲»	۴۱۹. گزینۀ «۳»	۴۵۲. گزینۀ «۳»	۴۸۵. گزینۀ «۳»
۳۵۴. گزینۀ «۲»	۳۸۷. گزینۀ «۴»	۴۲۰. گزینۀ «۲»	۴۵۳. گزینۀ «۳»	۴۸۶. گزینۀ «۱»
۳۵۵. گزینۀ «۱»	۳۸۸. گزینۀ «۳»	۴۲۱. گزینۀ «۴»	۴۵۴. گزینۀ «۳»	۴۸۷. گزینۀ «۱»
۳۵۶. گزینۀ «۲»	۳۸۹. گزینۀ «۳»	۴۲۲. گزینۀ «۳»	۴۵۵. گزینۀ «۳»	۴۸۸. گزینۀ «۴»
۳۵۷. گزینۀ «۱»	۳۹۰. گزینۀ «۴»	۴۲۳. گزینۀ «۲»	۴۵۶. گزینۀ «۳»	۴۸۹. گزینۀ «۴»
۳۵۸. گزینۀ «۲»	۳۹۱. گزینۀ «۳»	۴۲۴. گزینۀ «۴»	۴۵۷. گزینۀ «۲»	۴۹۰. گزینۀ «۲»
۳۵۹. گزینۀ «۴»	۳۹۲. گزینۀ «۲»	۴۲۵. گزینۀ «۴»	۴۵۸. گزینۀ «۴»	۴۹۱. گزینۀ «۳»
۳۶۰. گزینۀ «۳»	۳۹۳. گزینۀ «۴»	۴۲۶. گزینۀ «۲»	۴۵۹. گزینۀ «۲»	۴۹۲. گزینۀ «۲»
۳۶۱. گزینۀ «۳»	۳۹۴. گزینۀ «۳»	۴۲۷. گزینۀ «۲»	۴۶۰. گزینۀ «۲»	۴۹۳. گزینۀ «۲»
۳۶۲. گزینۀ «۳»	۳۹۵. گزینۀ «۱»	۴۲۸. گزینۀ «۲»	۴۶۱. گزینۀ «۱»	۴۹۴. گزینۀ «۴»
۳۶۳. گزینۀ «۳»	۳۹۶. گزینۀ «۳»	۴۲۹. گزینۀ «۴»	۴۶۲. گزینۀ «۳»	۴۹۵. گزینۀ «۲»